

Uluslararası Bir Sorun Alanı Olarak Kıbrıs'a İlişkin Tarihsel ve Teorik Öğeler Üzerinden 'Demokratik Barış Teorisi'nin Eleştirisi¹

İsmail Hakkı ELÇİ²

Başvuru Tarihi: 03.02.2021

Kabul Tarihi: 09.03.2021

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Öz

Bu makalenin amacı Türkiye-Yunanistan arasındaki Kıbrıs meselesi üzerinden Demokratik Barış Teorisi'nin (DBT) sorgulanmasıdır. Bu sorgulama dört aşamada yapılmıştır. Öncelikle DBT'nin düşünsel arka planı ele alınmış, ardından teori kavramsal ve kuramsal açıdan kısaca tanıtılmıştır. Üçüncü aşamada teorinin başlıca teorisyenlerinden biri olan Michael Doyle'un her iki ülkeyi liberal-demokratik ya da tersi ilan ettiği dönemler yine teorinin bir ülkeyi liberal-demokratik olarak tanımlamak için başvurduğu kurumlar üzerinden değerlendirilmiş; her iki ülkenin bu dönemlerdeki durumları analiz edilmiştir. Sonuç bölümünde ise her iki ülkenin savaşa ya da savaşmama kararları ile sahip oldukları rejimin türü arasındaki bağıntı sorgulanmıştır. Bu çalışmada temel olarak; Michael Doyle'un Türkiye'yi 1971-1974 ve Yunanistan'ı 1967-1975 dönemlerinde anti-liberal rejimlere sahip iki ülke olarak tanımlayıp 1974 yılında savaşmalarını bu duruma bağlamasının tek başına yeterli gerçekçi bir yaklaşım olmadığı sonucuna varılmış, her iki ülkenin savaş kararı almalarında sadece rejim türlerinin değil; Soğuk Savaş dönemi dinamiklerinin ve iki ülkenin uluslararası çıkarlarının da etkili olduğu kanaatine ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Demokratik Barış, Türkiye, Yunanistan, Kıbrıs, Liberal Demokrasi

Atıf: Elçi, İ. H. (2021). Uluslararası bir sorun alanı olarak Kıbrıs'a ilişkin tarihsel ve teorik öğeler üzerinden 'Demokratik Barış Teorisi'nin eleştirisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 311-328.

¹ Bu çalışma etik kurul izin belgesi gerektirmemektedir.

² İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, ihelcim@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3348-4852

Criticism of Democratic Peace Theory Based on Historical and Theoretical Elements of Cyprus as an International Problem Area

İsmail Hakkı ELÇİ³

Submitted by: 03.02.2021

Accepted by: 09.03.2021

Article Type: Research Article

Abstract

The purpose of this article is to examine the Democratic Peace Theory in the framework of the Cyprus issue between Turkey and Greece. This inquiry has been carried out in four stages. First, the intellectual background of the Democratic Peace Theory was discussed, and then the theory was briefly introduced conceptually and theoretically. In the third stage, the periods when Michael Doyle, one of the main theorists of the theory, declared both countries as liberal-democratic or vice versa, were evaluated through the institutions that the theory applied to define a country as liberal-democratic and the situations of both countries in these periods were analyzed. In the conclusion part, the relationship between the decisions of both countries to fight or not to fight and the type of regime they have is examined. In this study, it was concluded that Michael Doyle defined both Turkey between the periods 1971-1974 and Greece between the periods 1967-1975 as the two anti-liberal regimes countries, and indicates that linking the war of the two countries in 1974 to this situation is not a sufficient realistic approach. Not only the regime types but also the Cold War era dynamics and the international interests of the two countries were effective in the war decision of both countries.

Keywords: *Democratic Peace, Turkey, Greece, Cyprus, Liberal Democracy*

³ Istanbul Arel University Graduate School of Education, Department of Political Science and International Relations, ihelcim@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3348-4852

Giriş

DBT teorisyenleri, ülkelerin sahip olduğu rejim türü ile savaş kararı almaları arasında bağlantı kurarak; liberal-demokratik rejimlere sahip ülkelerin birbirleri ile savaşmayacakları sonucuna varmaktadır. Liberal-demokratik değerlerin temeli uzlaşa ve hoşgörüye dayandığından; bu değerleri benimseyen toplumların uzlaşa ve hoşgörü üzerinde ortak bir siyasi kültüre sahip olacaklarını ve savaştan çok uzlaşaya meyilli olacaklarını ileri sürerler. Sadece kültür boyutuyla değil; bireyin temel haklarının devlete karşı güvence altında olduğu ve bireyin siyasi temsil yoluyla yönetimin asli kurucusu olduğu liberal-demokratik devletlerde karar vericilerin hesap verme kaygısı taşımaları da savaş kararının verilmesi önünde bir engeldir. Yani devletlerin içte sahip oldukları özelliklerle dış politika arasına keskin bir çizgi koyan realist teorisyenlerin aksine, bu teoride özellikle rejim türü dolaylı olarak dış politika üzerinde bir etki mekanizması olarak ortaya çıkar.

DBT'nin öncülerinden biri olan Michael Doyle bahsedilen savlar dışında Liberalizm ve Dünya Siyaseti makalesinde 1700-1982 yılları arasında ülkelerin liberal oldukları dönemleri vermiş; bu listede Türkiye'yi 1950-1960 ve 1966-1971 yılları arasında; Yunanistan'ı da 1950-1960 ve 1975-1982 yılları arasında liberal olarak tanımlamıştır.

Doyle'un bu dönemlendirmesi ışığında Türkiye-Yunanistan arasındaki anlaşmazlıklara bakıldığında 1950'nin başlarına kadar iyi giden ilişkiler bu tarihten sonra Kıbrıs meselesinden dolayı gerginleşmeye başlamıştır. 1954-1955, 1964 ve 1967 yılları gerginliğin arttığı hatta savaşın eşiğinden dönüldüğü yıllar olurken, 1974 yılında bizzat savaş yaşanmıştır. Doyle'un dönemlendirmesi ve Kıbrıs meselesi teoride ileri sürüldüğü şekliyle bağlantılı olarak analiz edildiğinde teori ve pratik arasında bir tutarsızlığın olmadığı görülmektedir. Yani ülkelerin liberal-demokratik olarak tanımladığı dönemlerde mesele uzlaşa ile çözülmüşken; liberal-demokratik olmadığı dönemde meselenin çözümünde savaşa başvurulmuştur.

Bu çalışmanın amacı; iki ülkenin 1974 öncesi anlaşmazlıklarda savaşmamalarının sebeplerinin sahip oldukları rejimlerde değil; Soğuk Savaş dinamiklerinde, üye oldukları uluslararası örgütlerin rollerinde ve iki ülkenin reel çıkarlarında aranması gerektiğini ortaya koymaktır. Bu amaç gerçekleştirilirken; teoride ülkelerin liberal-demokratik sayılmaları için başvurulmuş kıstaslar göz önüne alınarak her iki ülkenin 1950-1974 arasındaki durumları analiz edilmiş ve meseleyi uzlaşa ile çözdükleri dönem ile savaştıkları dönem arasında liberal-demokratik olma bakımından büyük bir farkın olmadığı sonucuna varılmıştır. Liberal-demokratik olma bakımından farkın olmadığı ortaya konulduktan sonra, iki ülke arasında yaşanan barış ya da savaş dönemlerinin sahip oldukları rejime bağlanmasının dış politika analizi açısından doğru bir yaklaşım olmadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Demokratik Barış Teorisi'nin Fikirsal Altyapısı ve Liberal Demokrasi

Liberalizmin bir uluslararası ilişkiler teorisi olarak ortaya çıkması Birinci Dünya Savaşı ve sonraki yıllara dayanır. Bundan önce John Locke, Adam Smith, Jeremy Bentham ve Immanuel Kant gibi yazar ve filozoflar tarafından kuramın felsefik altyapısı oluşturulmuş, konu olarak daha çok bireysel haklar, birey-devlet ve ekonomi-devlet ilişkisi ele alınmıştır. Uluslararası konular elbette ki tamamen kuramın ilgi alanı dışında değildi. Ancak hem modern ulus-devletin oluşumu ve bir aktör olarak bütün dünyaya yayılması hem de bir disiplin olarak uluslararası ilişkilerin akademide yer alması geç bir döneme denk geldiğinden; uluslararası ilişkiler konuları da kuramın ilgi alanını daha az işgal etmiştir. John Locke'un doğa durumuna atfettiği anlam ve bunun uluslararası alana uygulanması ile Kant'ın Ebedi Barış Teorisi bir uluslararası ilişkiler teorisi olarak liberalizmin temel felsefesi ve ilham kaynağı olacaktır.

Birinci Dünya Savaşı ve yarattığı yıkım savaşların zararları konusunda büyük bir kamuoyu oluşturmuş, bir daha böylesine yıkıcı bir savaşın yaşanmaması için toplumun hemen hemen her kesiminde kalıcı bir barışın nasıl sağlanabileceği konusunda çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bugün Wilson ilkeleri olarak bildiğimiz

ABD Başkanı Wilson'un kalıcı bir barışın sağlanması için ortaya attığı 14 ilke bu çalışmaların ve arayışın bir sonucudur. Savaşlara sebep olacak gizli anlaşmaların yapılmaması, self-determinasyon hakkı, devletlerin içişlerine karışılmaması ve Milletler Cemiyeti'nin kurulması gibi ilkeler Kant'ın kalıcı bir barışın sağlanmasına yönelik ortaya attığı ilkelerle benzerlik göstermektedir. Liberalizm bahsi geçen yazar ve filozofların da mirasına sahip çıkarak, bu tarihten sonra Uluslararası İlişkiler disiplininin diğer klasik teorilerinden biri olan Realizm'in aksine iş birliği, ekonomik ve ticari ilişkiler, uluslararası örgütler ve uluslararası hukuk gibi araçlarla barışın sağlanabileceğini ileri sürmüştür. Entegrasyoncu ve işlevselci yaklaşımlar, karmaşık karşılıklı bağımlılık ve güvenlik topluluğu yaklaşımları ile DBT gibi yaklaşımlar kalıcı bir barışın nasıl ve hangi yöntemlerle sağlanabileceğine verilen Liberalizmin alt teorileri olarak görülen yaklaşımlardır.

DBT'ye geçmeden önce uluslararası barışın sağlanmasına yönelik bugün de barış çalışmalarında sıkça başvurulan Kant'ın Ebedi Barış Teorisi'nin anlaşılması önem arz eder. Kant teoriden çok pratiğe önem vererek savaşların gereksizliği ve kalıcı bir barışın sağlanmasına yönelik altı ön koşul öne sürmüştür.

1. Devletler arasında imzalanan anlaşmaların yeni bir savaşa sebep olacak tahrik edici şartlar içermemesi
2. Devletlerin bağımsızlığına ve egemenliğe saygı gösterilmesi
3. Barışı savaştan daha maliyetli kılan ve devletleri birbirine karşı rakip olmada kışkırtan düzenli orduların kaldırılması
4. Dış meselelerin finansmanında dış borçlanmaya gidilmemesi
5. İkinci madde ile ilişkili olarak; devletlerin içişlerine karışılmaması
6. Savaşın da belirli kurallara göre yapılması ve insan onurunu kırıcı uygulamalara savaşlarda yer verilmemesi (Kant, 1983, s. 107-110)

Kant bu 6 önkoşula bağlı olarak 3 madde daha ortaya atar. Bunlardan ilki devletlerin cumhuriyet rejimlerine dayanması ve bunun yaygınlaştırılmasıdır (Kant, 1983, s. 111-113). Cumhuriyet rejimlerinin anayasa ile bireyin özgürlüğünü devlete karşı güvence altına almaları ve yurttaşlar arasında eşitliği sağlamaları dolayısıyla Kant açısından tercih edilebilirdir. Yani bir açıdan Kant burada demokrasiyi de önceleyerek cumhuriyetçi rejimlerde halk siyasi sistemin asli kurucularından biri olduğu ve yöneticileri tayin ettiği için; savaşta engellemede halkı rasyonel karar alan bir aktör olarak görür. Bu yüzden savaşta Kant büyük oranda yöneticilerin kararlarına ve çıkarlarına dayanan bir olgu olarak görür.

İkinci madde "Devletler Federasyonu" ilkesidir (Kant, 1983, s. 113-115). Kant burada tıpkı bir bireyin iç hukuk ile devlete karşı hak ve sorumluluklara sahip olduğu gibi; devletlerin de tabii olduğu bir dış hukuk kurumu oluşturmak ister. İnsanlar doğa durumundaki güvensizlik durumundan nasıl ortak bir kurum ve yasa üzerinde sözleşip çıktılarsa; devletler de ortak kurullarla bağımsızlıklarını da kısmen koruyarak bir dünya federasyonu oluşturabileceklerini ileri sürer.

Üçüncü ilke; kozmopolitizm ve dünya vatandaşlığı ilkesidir (Kant, 1983, s. 115-119). Stoa okulunun kurucusu Zenon'un insanların başka başka yasalarla yönetilen birçok kent ve ulusa ayrılmamaları bunun yerine "ortak bir yasa altında birleşmiş bir sürü gibi" davranmaları hayalini Kant aynı şekilde dile getirmekte ve gerçekleştirmek istemektedir (Ağaoğulları, 2018, s. 164). Burada Kant insanların bir dünya vatandaşı gibi tabii olacağı bazı kurullar olsa da engellenmeden davranabilmesini, yaşayabilmesini ve seyahat edebilmesini ister. "Misafirlik hakkı" olarak tanımladığı durum sayesinde barışçıl bir uluslararası ortamın sağlanabileceğini ileri sürmüştür.

Kant'ın bu çalışması öncesinde Birinci Dünya Savaşı sonrası barış çalışmalarına ilham kaynağı olduğu gibi Birinci Dünya Savaşı'ndan daha büyük bir yıkım getiren İkinci Dünya Savaşı sonrası barış çalışmalarına da ilham kaynağı olmuştur. Ancak İkinci Dünya Savaşı'nın yaşanmasının engellenememesi ve özellikle Carr, Morgenthau ve Waltz gibi realist yazarlarca liberallerin idealist fikirlerinin sorgulanması liberal teorinin gözden düşmesini beraberinde getirmiştir. Devletlerin çıkar ve güç peşinde olduklarını öne süren realist

teorisyenler kalıcı barışın bir ütopya olduğunu ileri sürmüşlerdir (Viotti ve Kuppi, 2017, s. 32-33). Sadece realist teori değil Marksist yaklaşımlar da sosyalist ve kapitalist devletlerin oldukları sürece savaşın kaçınılmaz olduğunu ileri sürüp Liberal teorinin barış konusundaki iyimserliğini eleştirmişlerdir (Hinsley, 1987, s. 68-69).

Ancak İkinci Dünya Savaşı ve hemen ertesinde başlayan, dehşet dengesi olarak adlandırılan ve kalıcı barışın sağlanmasına yönelik umutların çok az olduğu gergin Soğuk Savaş ortamında Johan Galtung, Howard Raiffa ve Kenneth Boulding gibi yazarlar interdisipliner bir çalışma olan Barış Çalışmaları'nı gerçekleştirmişlerdir. Yazarlar barışı savaşın olmadığı bir çatışmasızlık durumu yerine "her türlü şiddetin olmadığı" bir durum olarak tanımlamaya başlamışlardır. Barışı bu dar kalıptan çıkararak; ekonomik, siyasi ve kültürel şiddetin olduğu her durumu devletlerarası sıcak bir çatışma olmasa da barış olgusunun dışına çıkarmışlardır (Gleditsch, Nordkvelle ve Strand, 201, s. 146-150). Bu konuda özellikle Galtung, Yapısal Şiddet teorisi ile ön plana çıkarak barış çalışmalarına önemli katkılar sunar. Bahsi geçen şekilde barış kavramının kapsamını genişleterek şiddetin olmadığı durumu "Pozitif Barış" olarak adlandıran Galtung, devletlerin hem iç hem de uluslararası alanda şiddet üretme aracı olma durumundan siyasi baskılara son vererek, silahlanmayı azaltarak, bireysel hak ve menfaatleri koruyup gözeterek çıkmalarını ve ancak bu şekilde barıştan söz edilebileceğini ileri sürer. Birey ya da toplumların gerçek durumu ile ulaşabileceği potansiyel durum arasındaki farkın birey ya da toplum üzerinde meydana getirdiği olumsuzlukları şiddet olarak niteleyen Galtung, pozitif barışın sağlanması için bu farkın kapatılmasının elzem olduğunu dile getirir (Galtung, 1969, s. 168-172). Barış Çalışmaları barış kavramının anlam ve kapsamını genişleterek barış konusunda daha sonra yapılan çalışmalara ilham kaynağı olmuştur.

DBT'nin dayandığı fikirselsel altyapı ve barış çalışmaları bu şekilde DBT'nin beslendiği kaynaklar hakkında genel bir bilgi sunup teorinin daha iyi anlaşılmasını sağlarken; son olarak liberal demokrasiden bahsetmek de aynı amaca hizmet eden önemli bir girişim olacaktır. Demokrasi klasik anlamıyla ele alındığında genel olarak doğrudan ya da dolaylı olarak "halk tarafından yönetim" formülünde vücut bulur. Ancak demokrasi liberal kelimesi ile nitelendirildiğinde ya da koşullandırıldığında daha farklı bir anlama sahip olur. Liberal sıfatı, demokrasilerde olduğu gibi, siyasal sistemlere uygulandığı zaman minimal devlet anlayışı ya da devlet güç ve otoritesinin sınırlandırılması anlamı ön plana çıkar. Genel olarak demokratik yönetim modeli en iyi ve en tercih edilebilir yönetim modeli olarak sunulsa da liberaller için bu yöntem tek başına yeterli değildir. Liberaller, yönetim modeli demokrasi de olsa bireysel hak ve özgürlüklerin koruma altına alınması için devlet gücünün çeşitli araç ve mekanizmalarla sınırlandırılmasını talep ederler. Bu araç ve mekanizmaların en önemlileri de yazılı bir anayasa ve haklar belgesidir (Erdoğan, 2017, 255).

Liberallere göre demokrasi olarak nitelendirilen diğer siyasal sistem tarzları sahtedir. Yani genel olarak devletler ya da yönetici elitler ülkelerinin demokratik olduğu ile övünmek isteyip uluslararası alanda bu şekilde tanınma konusunda birbirleri ile yarışsalar da aslında bunların çoğu demokratik değildir. Bu şekilde övünen devletlerin çoğunda seçimler göstermeliktir ve seçimler buralarda sahte bir meşruluk kazanmadan başka bir şey değildir. Otoriter yönetimlerin çoğu otoriterliklerini bu şekilde maskeleyen çalışırlar (Heywood, 2011, 246-258).

Liberallerin demokrasiyi ancak devlet güç ve otoritesinin sınırlandırılması şartıyla kabul etmeleri aslında liberal felsefenin en temel ilkesi olan bireycilik ilkesine dayanır. Zaten liberalizm ile demokrasi arandaki gerilim de sırasıyla birinin bireye diğerinin topluma ya da bir bütün olarak halka dayanıyor olmasından ortaya çıkmaktadır (Sartori, 1996, 416). Temel mesele halkın istekleri ile bireyin isteklerinin uzlaştırılmasıdır (Held, 1989, 13). Liberaller için önemli olan konu egemenliğin kimde olduğundan ziyade nasıl kullanıldığıdır (Yayla, 2002, 42-44). Uzun bir dönem boyunca da liberallerin esas kaygısı da halkın egemenliğini sağlamaktan çok halkı ya da bireyi yöneticilere karşı korumak olmuştur. Bu manada liberallerin inandığı en temel değerler olan bireyin özel mülkiyetini ve serbest piyasa ekonomisini geniş kitlelerin siyasal eşitlik talepleri ile bağdaştırmak kolay değildi. Nitekim liberaller de bu sorunla demokratik yönetim modelini liberal-bireyci değerlerle sınırlandırarak ya da taçlandırarak başa çıktılar. Geçmiş dönemlerde liberallerin çoğu siyasal eşitliğe karşı

çıkarak özellikle toplumun mülksüz olan kesiminin oy hakkına sahip olmaması gerektiğini savunmuşlardı (Berktaş, 2009, 66-67). Onlara göre siyasal tercih özgürlüğünden de bahsedilebilmesi için bazı şartların gerçekleşmiş olması gerekirdi. Belirli bir entelektüel düzey ve ekonomik bağımsızlığa sahip olmayan kesimlerin rasyonel sorgulama ve iyi yaşam peşinde koşma gibi kaygıları taşımaları mümkün değildi zira bu kesimler bu halleriyle başkalarına bağımlıdırlar ve özgürce siyasal tercihte bulunmaları mümkün değildir. 1789 Bildirgesi genel oy hakkını ilan etse de 1830 devrimi ile bu durum tekrar onaylansa da burjuvazinin tahta geçirdiği Louis Philippe döneminde 30 milyon nüfustan yalnızca 200 bini oy hakkına sahipti (Berktaş, 2009, 66-67).

Bu yönüyle uzun bir süre elitistlikle suçlanan liberaller günümüzde demokrasiye bu kadar katı ve elitist bir şekilde bakmasalar da demokrasinin liberal değerler ile donatılmasını talep etmelerinin altında yatan genel kanı budur. Liberal demokrasiyi savunanlar; kitle ya da halk belirli bir yönetimi başa getirirse de akıl ve bilgiden çok duygusal faktörlerin, görenek ve alışkanlıkların, ekonomik ve siyasal bağımlılıkların siyasal tercihlerde önemli bir rol oynadığını ve bunun da verilen siyasal tercihi rasyonellikten çıkardığını ileri sürerler (Kapani, 2015, 151). Rasyonel olmayan bu karar karşısında birey hak ve özgürlüklerinin korunması da liberaller için biricik amaç olarak ortaya çıkmaktadır. Halkın seçimi sonucu despot bir yöneticinin de seçilmesi mümkün olduğundan bireyin bu ihtimale karşı korunması ve demokratik kararın rasyonelleştirilmesi liberal değerlerle donatılması ile mümkün görülmüştür. Çoğunluğun tahakkümü korkusu ve bu tahakkümün birey üzerinde yaratacağı tahrip kaygısı Madison, Tocqueville ve John Stuart Mill gibi düşünürlerin demokrasi konusunda böyle bir yol geliştirmelerini sağlamıştır (Held, 1989, 13-28).

DBT teorisinin eleştirisinin üzerinden yapılacağı Türkiye ve Yunanistan demokrasilerine de bu çerçeveden bakılması, DBT'nin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

Demokratik Barış Teorisi

Teoriler genellikle ortaya konuldukları dönemin yansıtıcısıdır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Soğuk Savaş'ın yarattığı gergin ortamdan da etkilenerek güç ve çıkarı ön plana çıkaran realist teori başvuru alanı haline gelmiş, Soğuk Savaş'ın yumuşama döneminde tekrar gözden düşmeye başlamıştır. Neoliberal havanın esmeye başladığı 80'li yıllarla beraber liberal yaklaşımlar güç kazanmaya başlamış, Soğuk Savaş'ın bitmesiyle liberal-demokratik batılı değerlerin zaferi ilan edilmiştir (Nye ve Welch, 2017, s. 54-75). ABD'nin Körfez müdahalesinin de etkisiyle tek kutuplu dünya söylemleri ileri sürülmüş, Tarihin Sonu gibi tezlerle ABD hegemonyası altında liberal-demokratik değerler ve kapitalist sistemin zaferi ilan edilmiştir (Brzezinski, 2017, s. 43-52).

DBT de böyle bir ortamda oluşturulmuş, temel olarak liberal-demokratik devletlerin birbirleriyle savaşmayacakları tezi ileri sürülmüştür. Devletlerin iç yapısı ile dış politikası arasında keskin bir çizgi çizip ikisinin birbirinden etkilenmeyen iki farklı alan olarak gören Realizmin aksine, bu yaklaşımda devletlerin yönetim yapısı ve sistemlerinin dış politikalarını etkilediği savı üzerine kuruludur (Ersoy, 2017, s. 178-182). Neoklasik Realizm ile devletlerin iç yapısı ile dış politikası arasındaki ayrım kısmen kaldırılıp, karar vericilerin dış politikaya etkisi kabul edildi ancak DBT bu etkiyi karar vericilerle sınırlı bırakmayıp, demokratik yapının kamuoyunda yarattığı bilinç ve bu bilincin karar vericiler üzerinde oluşturduğu baskının savaşı engelleyici bir rol oynayacağı yönünde genişletti.

DBT de diğer liberal yaklaşımlarda ve Barış Çalışmalarında olduğu gibi Kant'ın fikirlerinden etkilenmiştir. Yaklaşımın oluşturulmasında Michael Doyle öncü bir rol oynamış, teori Doyle'un çalışmaları üzerinden gelişmiştir.

Doyle teorisini liberal-demokratik devletlerin bireysel özgürlüklere karşı olumlu tutumunu ve dünya genelinde liberal-demokratik devletlerin yaygınlık kazanması üzerinden oluşturur. Devletin müdahale etmediği ve bu yüzden negatif özgürlükler olarak adlandırdığı ifade özgürlüğü, kanun önünde eşitlik, özel mülkiyet edinme

hakkı, basın özgürlüğü gibi temel haklar ile; devletin kısmen müdahale edebildiği ve bu yüzden pozitif özgürlükler olarak adlandırıldığı eğitim ve sağlık gibi benzeri konulardaki ikincil hakların liberal devletlerin temel iki özelliği olduğunu ifade eder. Doyle buna siyasi katılım ve temsil haklarını da ekleyerek liberal devletlerin bu üç temele dayandığını ileri sürer. Doyle diğer iki temel özelliği önemse de asıl önem verdiği ve savaşı engellemede etkide bulunduğunu söylediği özellik üçüncü özelliktir (Doyle, 1983a, s. 206-207). Bireyler bahsedilen hakları siyasi katılım ve temsil hakları ile güvence altına alırken, yine aynı özellik sayesinde dış politikada baskı unsuru haline gelirler.

Liberal-demokratik devletlerin artan sayısı 1980'lerde teorisini geliştiren Doyle'un dikkatinden kaçmaz ve Doyle bunun uluslararası sistem açısından istikrar ve barışın sağlanmasında önemli bir gelişme olduğunu söyler. Liberal devletlerde haklarını kullanmada daha özgür olan bireyler uluslararası alanda ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasal bağlar kurma konusunda da zorluk çekmezler. Liberal devletlerin yaygınlaşması ve liberal devletlerde bireylerin bu durumu devletler arasında bağların gelişmesini bir manada bireyler arası ilişkilerin devletlerarası ilişkilere de yayıldığını ileri sürer (Doyle, 1983a, s. 213; Mitchell, 2002, s. 751-758). Bir yandan devletler savaş kararı verirken fayda elde ettikleri bu uluslararası ağları gözetmek zorunda kalırken; diğer yandan bu ağları zorunluluk dışında karşılıklı bir saygı unsuru olarak görürler. Liberal-demokratik devletler arasında yaşanacak savaş da bu şekilde engellenmiş olur.

Bazı teorisyenler de demokrasilerin hesap verebilirlik özelliğine dikkat çekerek açıklamaya çalışırlar. Demokratik devletlerde bireyler iktidarın asli kurucuları olduklarından yani seçimle iktidarı oluşturduklarından iktidarlar menfaatleri gereği karar verirken bu durumu göz önünde bulundururlar. Bu durum sadece iç politikada verilen kararlarda değil aynı zamanda dış politikada verilen kararlarda da geçerlidir. Liderlerin, uluslararası bağlantılar kurup bundan çeşitli faydalar sağlayan bireylerin menfaatlerini gözetmeyip verecekleri savaş kararı onlara bir dahaki seçimlerde olumsuz bir bedel olarak döneceğinden liderler bu kararı alırken daha temkinli davranırlar (Eyeran and Hart, 1996, s. 600-608; Fearon, 1994, s. 580-585). Yani daha önce de söylendiği üzere demokratik devletlerde bireyin siyasetin temel kurucusu olması karar vericiler üzerinde caydırıcı bir baskı unsurudur.

Demokrasi, bireylere iktidarlar üzerinde seçim gibi bir baskı aracını sunarken; bunun yanında bireylere uzlaş, hoşgörü ve iş birliğinin hâkim olduğu siyasi bir kültürü de öğretir. Yani bir anlamda demokratik bir devlette yaşayan birey, diktatörlüklerde yaşayan bireyden farklı olarak, liderleri kendisi seçtiğinden ve bu durum zor yerine uzlaş ve tercihe dayandığından; ılımlılık ve uzlaşya dayanan siyasi bir kültüre sahip olmuş olur. Bu sayede aralarındaki ilişkilerde göz önünde bulundukları, aynı değerlerden oluşan ortak bir kültür meydana getirirler. Aynı değerleri paylaşan ve aynı değerlere sahip olan liberal-demokratik, devletler uluslararası alanda da benzer davranışlar sergilerler ki bu da uzlaş, hoşgörü ve iş birliğine dayanır (Gaubatz, 1996, s. 111-120; Maoz and Russett, 1993: s. 627-630; Raymond, 1994, s. 26-31). Bu devletler aralarında oluşacak sorunları da savaşmak yerine uzlaşya dayanan bu ortak değer ve kültüre göre çözerler. Aynı şekilde demokrasinin oluşturduğu bu siyasi kültür de savaşı önlemede demokrasinin bir başka getirisidir.

Yaklaşımın teorisyenleri, liberal-demokratik ülke vatandaşlarının demokratik olmayan bir ülkeye karşı verilecek savaş kararı ile demokratik olan bir ülkeye karşı verilecek savaş kararı karşısında aynı tutumu sergilemeyecekleri varsayımından yola çıkarak; demokratik ülke vatandaşlarının demokratik bir devlete karşı verilecek savaş kararını desteklemeyeceklerini ileri sürerler. Bu durum da savaşı önlemede diğer iki unsurla bağlantılı bir başka faktördür. Yani burada liberal devletin karşısındaki devletin rejim tipi önem kazanmakta ve bazı ayrı fikirler olsa da DBT teorisyenlerinin çoğu liberal-demokratik devletin otoriter rejim ile yönetilen devletlerle savaşabileceğini öne sürerler (Patsiaouras, 2009, s. 25). Demokratik devletlerde uzlaşmaya ve iş birliğine yönelik bir siyasi kültür olsa da bu durum otoriter devlet rejimleri ile savaşta engelleyici bir nitelik taşımaz.

DBT'nin temeli bu olmakla beraber teoriye getirilen eleştiriler de teorinin anlaşılması çözümlenmesi açısından önem arz eder. Bu eleştirilerin en yoğunu realistlerden gelir. Realistler devletlerin sadece iç yapıları ve siyasal sistemlerine odaklanarak dış politikada karar almadıklarını, savaş gibi önemli kararlarda uluslararası arenadaki çıkarlarını da göz önünde bulundurarak karar aldıklarını öne sürerler. Realistler argümanlarını desteklemek ve teoriyi çürütmek için liberal-demokratik devletler arasında yaşanan çeşitli anlaşmazlık ve savaşları örnek gösterirler. Burada teorinin ortaya atıldığı 20. yüzyılın ikinci yarısından sonraki dönemden değil 19. yüzyılda yaşanan anlaşmazlık ve savaşları da örnek verirler. İngiltere ve Fransa gibi iki büyük demokratik Avrupa devletlerinin sömürge rekabeti için savaştıklarını ve demokratik rejimlere sahip olmalarının bu anlaşmazlıkların yaşanmamasında bir etkisinin olmadığını ileri sürerler. İki ülke kamuoyu bu konuda bir baskı unsuru olarak ortaya çıkmamış bu durum da demokratik ülke halklarının liberal bir devlet ile yapılacak savaşı istemeyeceği ve karar vericilerin buna göre davranacağı argümanını boşa çıkarır (Kim ve James, 2010, s. 488). Realistler, demokratik de olsa ülke halklarının sömürge toprakları gibi ülke çıkarına olan bir kararı kendilerine de fayda getireceğinden bu kararı destekleyeceklerini öne sürerek dış politik çıkarları, iç yapının yarattığı etkinin önüne geçirirler.

Realistlerin getirdiği bir başka eleştiri noktası DBT teorisyenlerinin sadece 20. yüzyılın ikinci yarısındaki Batılı rejimleri demokratik rejim olarak almaları noktasındadır. Realistler teorinin 1980'lerde ortaya atılmasını da dikkate alarak 50 yıllık bir süreçte batılı rejimler arasında savaşın olmaması durumunu gösterip bundan evrensel bir kural çıkarılmasına karşı çıkarak, 19. yüzyıl Batılı demokratik rejimleri de odak merkezlerine alırlar. John Mearsheimer gibi realistler Soğuk Savaş dönemi yaşanan bu çatışmasızlık halinin nükleer silahların yarattığı caydırıcılık ve dehşet dengesinden kaynaklandığını öne sürerler (Mearsheimer, 1990, s. 51-52). İki kutup etrafında toplanan devletler yaşanacak nükleer bir savaşın yaratacağı büyük etkiyi hesap ederek davranmışlar, ortak düşman Sovyetler'e karşı bir manada ittifak kurmuşlardır. Bu suretle sadece devletlerin rejim tiplerine bakılıp devletlerin dış arenadaki çıkarları gibi saiklerin göz ardı edilmesi verdikleri savaş kararının sebeplerinin doğru olarak anlaşılmasını engeller.

Çıkarların savaş kararının verilmesinde önemli bir rol oynadığını yine tarihteki savaş ve mücadelelerden örnekler vererek açıklamaya çalışan bir başka realist teorisyen Christopher Layne'dir. Layne farklı olarak yaşanmış savaş örneklerini değil; savaş olasılığının gündeme geldiği ve savaşın yaşanmadığı örnekleri vererek iddiasını güçlendirmeye çalışır. Layne; Fransa ve Britanya arasındaki 1898 Faşoda Krizi'ni, 1861 ABD-Britanya Krizini ve Fransa-Almanya arasında 1923'te yaşanan Ruhr Krizi'ni örnek göstererek; krizlere taraf demokratik devletlerin savaşmaktan vazgeçmelerinin rejim tipleri sayesinde değil yine çıkarlarını zedeleyecek çeşitli stratejik kaygılardan dolayı vazgeçtiklerini söyler (Layne, 1994, s. 38).

DBT'nin temel argümanları bu şekilde demokratik rejimler arasında yaşanan savaşlar ya da savaşın kıyasından dönülmüş anlaşmazlıklar verilerek sorgulanmıştır. DBT teorisyenleri, daha çok 20. yüzyılın ikinci yarısındaki demokratik devletlere odaklanıp teorilerini oluştururlarken; realistler de argümanlarını daha çok 19. yüzyıl anlaşmazlıkları üzerinden geliştirirlerken; ele aldığımız Türkiye-Yunanistan arasındaki anlaşmazlıklar ve 1974 Kıbrıs Harekâtı teorinin eleştirilmesinde DBT teorisyenlerinin dönem konusunda koydukları kısıtı ortadan kaldırmaktadır.

Teori Bağlamında Türkiye ve Yunanistan Arasındaki Sorunların Değerlendirilmesi

Michael Doyle "Liberalizm ve Dünya Siyaseti" makalesinin sonunda ek olarak verdiği listede 1700-1982 arasında liberal-demokratik olarak gördüğü rejimleri sıralamıştır. Bunu yaparken piyasa ekonomisinin ve özel mülkiyetin olması, harici olarak egemen olması ve egemenliğe dayalı politikalar uygulayabilmesi, vatandaşların hukuki haklara sahip olması ve seçilmiş yani cumhuriyetçi temsili bir hükümetin olması gibi kıstasları göz önünde bulundurmıştır. Cumhuriyetçi yönetim modelinin içine parlamenter monarşileri de dahil ederek; yasama organının etkin olmasını ve hükümetin rekabetçi bir ortamda seçilmiş olmasını yeterli görmektedir.

Burada meclisin yanında kral ya da kraliçenin sembolik olarak bulunmasını rejimin liberal-demokratik olmasına bir engel olarak görmemektedir. Bunların yanında kadınlara seçim hakkının tanınmış olması ve seçilmiş hükümetin en az üç yıl istikrarlı bir şekilde yönetimde kalarak askeri ve dış politik meselelerde söz sahibi olması gibi koşullar da getirmektedir (Doyle, 2017, s. 390-391).

Belirlediği bu kriterlere uygun olarak Türkiye'yi 1950-1960 ve 1966-1971 aralıklarında liberal bir rejim olarak tanımlarken; Yunanistan'ı da 1950-1967 ve 1975-1982 aralıklarında liberal bir rejim olarak tanımlamıştır (Doyle, 2017, s. 390). Bu aralıklar dahilinde bakıldığında Türkiye ile Yunanistan arasındaki temel mesele Kıbrıs meselesidir. Kıbrıs meselesi 1954, 1964, 1967 yıllarında büyük gerginliklere sebep olup iki ülkeyi savaşın eşiğine getirirken; 1974 yılında Türkiye'nin yaptığı hareketle beraber iki ülke arasında savaşa dönüşmüştür. Hem savaşın eşiğinden dönülmüş hem de savaşın yaşanmış olduğu Kıbrıs meselesi Liberal DBT'nin analiz ve eleştirisi için isabetli bir dış politik mesele olarak gözükmektedir. Bu bağlamda gerginlik ve savaşın yaşanmış olduğu yıllarda iki ülke; Doyle'un bir ülkenin liberal bir rejim olarak tanımlanması için belirlediği kústaslara göre ele alınacak; buna göre teorinin pratikte ne kadar doğrulanabilir olduğu ortaya konulmaya çalışılacaktır. Burada amaç savaştan kaçınmış ve savaşan iki devletin teorisinin tanımına ne kadar uyduğu ve teorisinin doğruluğunun olay üzerinden sorgulanması olduğu için Kıbrıs meselesi kısa verilecek; daha çok ülkelerin gerginlik ve savaş dönemindeki liberal-demokratik durumları üzerinde durulacaktır.

Demokratik Barış Teorisi Işığında Türkiye'nin Liberal-Demokratik Açından Analizi

Doyle her ne kadar Türkiye'yi 1950-1960 aralığında liberal rejimler sınıflandırmasına koysa da bu aralıktaki bazı uygulamalar Türkiye'nin liberal değerleri tam olarak benimsemiş bir ülke olmaktan çıkarmaktadır. DBT teorisyenlerinin bir ülkenin liberal bir devlet olarak tanımlanmasında en çok başvurdukları; bireysel hak ve özgürlüklerin anayasa ile güvence altına alınmış olması konusunda Türkiye tam olarak gerekli anayasal temele sahip değildir. Yine çokça başvurulan siyasi hak ve siyasi katılım konusu ile liberal-demokratik değerlerin toplum tarafından benimsenmiş olup, uzlaşıya dayalı siyasi bir kültür oluşmuş olması konusunda da Türkiye yetkinliğe ulaşmış değildir ve çeşitli antidemokratik uygulamalar bu durumu kanıtlar niteliktedir.

Türkiye İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde dış politikasında değişime gitmiş, cumhuriyetin kurulumundan İkinci Dünya Savaşı'nın ortalarına kadar sürdürmüş olduğu denge politikasını terk etmiştir. Batı bloğunun yanında yer alarak bir manada Batılı liberal-demokratik değerleri de kabul etmiş hem Sovyetler karşısında yalnız kalmamak hem de savaş sonrası yeni düzende ekonomik, askeri ve siyasi çeşitli avantajlardan yararlanmak adına, bu değerleri hızlı uygulamaya koymaya başlamıştır (Oran, 2012, s. 498; Balcı, 2017, s. 101-103). Bunlardan en önemlisi Batılı ülkeler tarafından sıkça eleştirilen tek partili siyasal sistemdi. 1945'ten itibaren İnönü'nün de teşvik ve isteğiyle Türkiye çok partili siyasal hayata geçmeye başlamış ve 1946 yılında çok partili ilk seçim yapılarak demokrasi yolunda önemli bir adım atılmıştır. 1946 yılında yapılan seçim şaibeli olsa da 1950 yılında yapılan güvenli seçimler sonrasında Demokrat Partinin de kazanmasıyla demokrasi yolunda ilerleneceği konusunda ısrarlı olunduğu kanıtlanmıştır (Akşin, 2015, s. 409).

Türkiye'nin çok partili bir sisteme geçmesi demokrasi yolunda büyük bir adım olsa da demokratik bir ülke olarak anılması konusunda yeterli değildi. Nitekim 1953'ten itibaren siyasal haklar ve muhalefete getirilecek kısıtlamalar Türkiye'yi çoğulcu ve demokratik bir ülke olmaktan uzaklaştırmıştır. Öğretim üyelerinin siyasi kuruluşlarda görev almalarının önünün kapatılması, siyasi yayın ve beyanda bulunmalarının yasayla yasaklanması, CHP'nin malvarlığına Haksız İktisaplarının İadesi Hakkında Kanunla el konulup hazineye aktarılması ve Millet Partisinin 1954 seçimlerinden hemen önce Ankara 4. Sulh Ceza Mahkemesi kararıyla kapatılması siyasi hak ve muhalefete getirilen kısıtlamalardan bazılarıdır. Yine Cumhuriyetçi Millet Partisine oy veren Kırşehir'in ilçeye, CHP'ye oy veren Malatya'dan Adıyaman'ın koparılarak il yapılması, 1954 seçimleri ve sonrasında Milletvekilleri Seçimi kanununda yapılan değişikliklerle siyasi partiler arası seçim anlaşmasının yasaklanması, karma liste usulüne son verilmesi ve partilerin radyodan seçim propagandası yapmasının yasaklanması da siyasi hak ve temsiliyet konusunda getirilen diğer kısıtlama örnekleridir (Tanör, 2018, s. 352-

353). 18 Nisan 1960'ta 15 Demokrat Partili üyeden oluşan ve CHP'nin gayrimeşru, yıkıcı ve kanundışı faaliyetlerini araştırmak için kurulan Tahkikat Komisyonu, muhalefete getirilen en büyük antidemokratik uygulamalardan sonuncusuydu. Nitekim bundan kısa bir süre sonra 27 Mayıs 1960 darbesi gerçekleşecektir (Ahmad, 2015, s. 82-87).

Bir ülkenin liberal bir ülke olarak tanımlanmasında başvurulan ikinci ölçüt; bireylerin temel hak ve özgürlüklerini içeren negatif statü hakları ile bazı sosyal hakları içeren pozitif statü haklarının anayasal güvence altında olup olmamasıdır. Bu dönemde yürürlükte olan 1924 anayasası kişi hak ve özgürlükleri konusunda liberal ve bireyci bir yaklaşıma sahiptir. 1961 ve 1982 anayasaları hak ve özgürlükleri kısıtlama konusunda kamu yararı, kamu düzeni, milli güvenlik, bölünmez bütünlük ve genel ahlak gibi birçok gerekçe getirirken 1924 anayasasında kısıtlamaya yönelik bu gerekçeler yoktur (Tanör, 2018, s. 360-389). Bu da anayasanın liberal kimliğinin kanıtı niteliğindedir. Ancak uygulamada durum bu şekilde olmamış özellikle yasaların anayasaya uygunluğunu denetleyecek Anayasa Mahkemesi gibi bir mercii olmadığından hak ve özgürlükler anayasaya aykırı olacak şekilde çıkarılan yasalarla kısıtlanabilmiştir.

1954'ten itibaren hükümet, otoriterleşme yönünde adımlar atmış özellikle aydınlar, bürokrasi ve basın kurumları üzerinde büyük baskılar uygulamıştır. CHP'ye bağlılığından şüphe duyulduğu için 25 yıldan fazla hizmette bulunan her memur resen işten el çektirilmiştir (Zürcher, 2015, s. 335-336). 1950 tarihli Basın Kanunu 1951'den itibaren değiştirilmeye başlanmış; yeni basın suçları, yayın yasakları, cevap ve düzeltme hakkının idareye bırakılması, ispat hakkı tanımaksızın hükümetin kayrılması, bakanları küçük düşürücü sayılan yayınlara karşı çok sık cezai soruşturma yapılması gibi durumlarla basın özgürlüğü neredeyse ortadan kaldırılmıştır. 1956 Haziran ayında yeni bir basın yasası çıkarılmış, hükümet basın ve yayın üzerinde büyük bir denetim yetkisine sahip olmuştur. Bir diğer yasa ile de seçim dönemi yapılanlar dışında bütün siyasi toplantı ve yürüyüşler yasaklanmıştır. Düşünsel yani fikri özgürlükler açısından tek parti döneminden beri var olan ve düşünce suçlarını konu alan yasalar kaldırılmak yerine daha da ağırlaştırılmış bu durum da düşünce özgürlüğü gibi en temel haklardan birini büyük oranda kısıtlamıştır (Tanör, 2018, s. 335-363).

DBT teorisyenlerinin bir ülkeyi liberal-demokratik olarak tanımlamada başvurdukları üçüncü ölçüt; demokratik ve liberal değerlerin kaynağında yer alan uzlaşma ve hoşgörü kültürünün toplumda yaygınlaşması, benimsenmesi ve bu uzlaşma kültürünün dış politikaya da yansımalarıdır. Gerek bu ilkenin ve gerekse de liderlerin seçimle yönetime gelmeleri ilkesinin dolaylı bir sonucu olarak toplum dış politikada göz önünde bulundurulmuş ve etki mekanizması özelliği kazanan bir faktör olarak ortaya çıkar.

Bu dönemde toplumda demokratik-liberal değerlerin uzlaşma dayalı bir siyasi kültür yarattığından bahsetmek çok zordur zira bahse konu olan yıllarda çoğulcu demokratik sistemin yaklaşık altı yedi yıllık bir geçmişi söz konusu olmuştur. İkinci Meşrutiyet sonrası dönemde ve cumhuriyet kurulduktan sonraki dönemde kısa bir süreliğine de olsa çok partili bir sistem deneyimleri olsa da demokratik değerler Türkiye toplumunda henüz yerleşmiş değildir. Bu dönemde patlak veren bazı olaylarda toplumun gösterdiği reaksiyonlarda da uzlaşma ve hoşgörü kültürünün olmadığını ve bunun dolaylı bir sonucu olarak da demokratik-liberal değerlerin toplum tarafından henüz benimsenmediğini kolaylıkla görebiliyoruz.

Çalışmanın konusu Kıbrıs meselesi olduğundan; 1955'te İngiltere, Yunanistan ve Türkiye arasında yapılan görüşmeler esnasında Türk kökenli bir Yunan vatandaşının Selanik'teki Türk konsolosluğuna bir bomba yerleştirmesi ve Türkiye basınının da milliyetçi kışkırtmaları sonucu 6-7 Eylül'de İstanbul'da Yunanistan karşıtı büyük bir ayaklanmanın çıkması (Akşin, 2015, s. 416-420) toplumda uzlaşma dayalı siyasi bir kültürün olmadığını açık bir göstergesidir. Bu ayaklanmada Rumlara ait 5622 konut ve iş yeri yağmalanmış hükümet İstanbul, Ankara ve İzmir'de sıkıyönetim ilan etmek zorunda kalmıştır (Akşin, 2015, s. 416-420). Bu durum toplumun dış politikada söz sahibi olduğu konusunda DBT teorisyenlerini haklı çıkarırsa da bunun uzlaşma yerine şiddete dayanması teori ile uyumsuzluğuna sebep olmaktadır.

1955 Kıbrıs gerginliği ve 1959 Zürih ve Londra Anlaşmaları öncesi Türkiye'nin siyasal haklar, rejim ve siyasi temsil konusundaki durumu bu şekilde iken 1960 darbesi ve sonrasında yapılan 1961 Anayasası da demokratikleşme yönünde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Sivil toplumun güçlenmesi ve siyasal hayatın çeşitlenmesi ile demokratikleşme kendini önceki döneme göre kendini daha güçlü bir şekilde göstermiştir. Düşünce, basın, yayın, toplantı, gösteri, sendika ve siyasal parti faaliyetlerinde görülen büyük canlanma bunun en büyük kanıtıdır (Ahmad, 2019, s. 131-132). Ancak siyasi istikrarsızlık, toplumdaki kutuplaşma ve sivilleşememe gibi olumsuzluklar “demokrasi gömleğinin Türkiye'ye büyük geldiği” gibi Türkiye'nin demokratik-liberal değerlere henüz hazır olmadığı manasına gelen söylemlerin yapılmasını da beraberinde getirmiştir. 1961-1965 ve 1974-1980 dönemleri arasında farklı kesimleri temsil edip, farklı çıkarlara sahip olan partilerin koalisyon ve azınlık hükümetleri kurarak ülkeyi idare etmeye çalışmaları siyasi istikrarsızlığın en büyük sebeplerinden biri olmuştur.

İstikrarsızlığın bir diğer sebebi;1960 darbesi ile Türk siyasi hayatında büyük bir baskı ve denetleyici unsur olarak giren ordu olmuştur. 1961-1965 dönemi sivilleşme açısından çok sancılı geçmiştir; Silahlı Kuvvetler Birliği adlı bir cunta yönetime tekrar el koymaya girişti. Yine asker kökenli Cemal Gürsel'in cumhurbaşkanı olması ve hükümetlerin kurulmasında bizzat genelkurmay başkanlarının görüş bildirmesi dönemin antidemokratik kimliğinin kanıtıdır. 1971 Muhtırası, 1980 Darbesi, 28 Şubat Postmodern Darbe ve 15 Temmuz Darbe Girişimi Türkiye'de demokrasinin sadece bahse konu dönemde değil; günümüze kadar tam olarak yerleşemediğini gösteriyor.

Demokrasi ve liberal değerlerin sonucu olarak görülen uzlaşma kültürünün yine bu dönemdeki durumuna bakıldığında Türkiye toplumu açısından pek iç açıcı değildir. Zira 60'ların sonlarından itibaren radikal sol ve sağ gruplar arasındaki çatışmalar şiddetlenmiş bu durum kendini yönetim kadrosunun içinde de göstermiştir. Amerikan Altıncı Filosu'nun Temmuz 1968 ve Şubat 1969'daki gelişleri sırasında sol gruplarla polis ve askerler arasında çatışmalar olmuş, olay sırasında ölenler olmuştu. Adam kaçırmalar, bombalı saldırılar ve soygunlar meydana geliyor; siyasal şiddet büyümekte olan öğrenci kitlesi içinde yaygın bir araç haline geliyordu (Zürcher, 2015, s. 367-373).

Dolayısıyla DBT teorisyenlerinin Batılı liberal-demokratik değerlerin yerleştiği; yerleşmekle kalmayıp toplumda uzlaşma, tahammül ve hoşgörü kültürü yarattığı bunun da ülkelerin dış politikasına sirayet ettiği önermesi bu dönemde de Türkiye için geçerli değildir. Doyle'un arada çok kısa süreler olmasına rağmen sadece seçilmiş bir hükümetin görev başında olduğu dönemleri liberal ve demokratik olarak göstermesi, ülkelerin liberal-demokratik olarak tanımlanması için yeterli bir argüman olmadığı görülüyor. Doyle'un Türkiye'yi demokratik-liberal rejimler arasında gösterdiği 1966-1971 arasındaki dönemden 5 yıl önce bir darbe 1 yıl sonrasında darbe niteliğinde yayınlanmış bir muhtıra yer alıyor. Yine hemen birkaç sene öncesinde istikrarsızlığın en büyük belirtisi koalisyon hükümetleri ve aynı dönem içinde ölümlere varan siyasal şiddet olayları yaşanıyor. Bu sebeple istikrar ve barış içinde geçen birkaç seneye bakarak sadece o dönem içinde ülkeleri demokratik göstermek onların demokratik-liberal oldukları anlamına gelmiyor. Zira bu kültürün oluşması ve toplumda yer etmesi uzun bir dönemi kapsıyor.

Demokratik Barış Teorisi Işığında Yunanistan'ın Liberal-Demokratik Açından Analizi

İkinci Dünya Savaşı sonrası İtalya ve Almanya tarafından işgal edilen Yunanistan, savaş sonrası da yaklaşık 4 yıl sürecek bir iç savaşa sürüklenerek istikrarsızlıkla dolu bir sürece girmiştir. Savaş sırasında İtalyan ve Alman işgaline karşı örgütlenip mücadele eden komünist Ulusal Kurtuluş Cephesi (EAM) ve komünistler dışında kalan sağ grupların oluşturduğu Ulusal Cumhuriyetçi Yunan Cephesi (EDES) arasında “kardeş kavgası” olarak da adlandırılan çatışmalı bir savaş cereyan etti. İç savaşın hemen başında da kralın dönüşü ve yönetimde yer almasına yönelik yapılan oylamada %68 oy oranı ile kralın dönüşü kabul edilmiş ve Yunanistan 1973 yılında Cumhuriyet ilan edilene kadar krallık olarak kalmıştır (Clogg, 1997, s. 140-160)).

İç savaşın bitiminden sonra Yunanistan'da 1952'ye kadar siyasi istikrarsızlıklar sürecektir iki yılda 13 hükümet değişecektir. Komünist Partiler yasaklandığı için liberal ve sosyal demokratlarca kurulan bu hükümetler başarılı olamamış, Yunanistan'ı büyük bir siyasi belirsizlik kaplamıştır (Sander, 2019, s. 281-286). Yunanistan'ın 1952'de NATO'ya girmesi Yunan demokrasisi için büyük bir gelişme olmuş, 1952'de Mareşal Papagos'un sağ eğilimli partisi iktidara gelerek bu belirsizliği sona erdirmiştir. Papagos'un 1955'te ölmesiyle de iktidara, 1963'e kadar yönetecek Konstantin Karamanlis'in Ulusal Radikal Birliği partisi gelir (Clogg, 1997, s. 180).

Yunanistan Türkiye'ye göre daha istikrarlı bir siyasi süreç geçirse de bahse konu olan dönemde Yunanistan demokrasisinin aksak yönleri mevcuttur ve bunlar Yunanistan'ın DBT teorisyenlerinin tanımladıkları liberal-demokrat rejim tanımlanmasından dışlanmaktadır. 1960'ların ortalarına kadar ülke yönetiminin ABD güdümünde olması ve ABD'nin direkt girişimleriyle Sağ partilerin yönetime getirilmesi, Komünist partilerin yasaklanması, Kralın yine ABD'nin etkisiyle yönetimde çok etkili olması ve askerinin dolaylı ya da doğrudan müdahaleleri Yunan demokrasisinin eksik yönleridir.

Yüzdeler Anlaşması'nda İngiliz etki alanında kalan Yunanistan'da savaş sonrası İngiltere çekilince bu boşluğu ABD doldurmuş; komünistlerin yönetime gelmemesi için sağ grupları desteklemiştir. Buna ek olarak Truman yardımlarıyla da ülkeyi kendine bağımlı kılmış; 1963'e kadar ülkede sağ partilerin yönetimde kalmasını sağlamıştır. Demokrasinin beşiği olarak bilinen bazı batılı ülkelerde krallıklar halen mevcutsa da yönetime müdahale etmemeleri ve sembolik olmaları bu ülkelerin demokratik olarak tanınmalarına engel değildir. Ancak ABD'nin komünist bir hükümetin yönetime gelmemesi pahasına parlamentoya rağmen yönetime sürekli müdahale eden bir Kralı da kabul etmesi Batılı değerlerle uyumsuzdur. Yunanistan'da ABD çıkarlarına uygun kurulan yeni siyasi yapı bu şekilde demokrasi yerine güdümlü demokrasi olarak tanımlanabilir. Bu örgütlenme şekli ile Yunanistan'ın Batı Bloku'nda yer alması, Krallık ve sağ partilerin egemenliği ile ABD güdümünde ekonomik-politik ve sınırlı bir demokratik sistem oluşturulmaya çalışılmıştır (Thermos, 1974, s. 206).

1963'e kadar sadece sol partiler değil, liberal partiler de yönetim dışı bırakılmıştır. Zira liberaller de sol partiler gibi hem monarşi hem de Amerikan varlığına karşıydı (Thermos, 1974, s. 206-207). Liberal partilerin de hükümet dışı bırakıldığı bir rejimin Michael Doyle tarafından liberal bir rejim olarak tanımlanması; pratiğin teoriye uydurulmaya çalışılmasıdır. Bir rejimin demokratik olarak tanımlanabilmesinin başta gelen kriterlerinden biri olan; bütün partilerin özgür-rekabetçi bir ortamda seçilebilmeleri bu açıdan eksiktir ve bu da konu olan dönemde Yunanistan'ın demokratik olarak sayılmasına engeldir.

Sol ve sağ kanatların saf dışı bırakılması ülkedeki kutuplaşmayı da arttırarak dolaylı bir şekilde ülkedeki siyasi şiddet ve istikrarsızlığı da arttırmıştır. İç savaş sonrası kurulan 13 koalisyon hükümetinin art arda düşüşü bu istikrarsızlığın açık kanıtlarındandır. ABD'nin Yunanistan Büyükelçisi Henry Grady'nin bir hükümetin kurulamaması durumunda yardımların kesileceğine yönelik basına yaptığı açıklama ve hemen sonrasında kurulan yönetim, ABD etkisini göstermektedir (Papandreou, 1988, s. 113). Yunanistan seçim sistemi nispi çoğunluk sistemine dayanırken Grady'den sonra gelen Büyükelçi John Peurifoy'un baskılarıyla çoğunluk sistemine dönüştürülmesi bu durumu sağlamıştır. ABD Yunan Parlamentosu'na, Amerikan misyon üyelerinin Yüksek Savaş Konseyi'nde, Mali İşler Komitesi ve Dış Ticaret Komitesi'nde yer almaları için baskıda bulunmuş, içişlerine bu şekilde karışmayı verdiği yardımların bir bedeli olarak görmüştür (Koliopoulos ve Veremis: 2010, s. 131).

Yunan Demokrasi'nin eksik yönlerinden bir diğeri olan monarşinin etkisi de yine ABD aracılığıyla yaratılmıştır (Kousoulas, 1967, s. 414). 1950'lerin sonlarından itibaren ülkedeki etkisini azaltmaya başlayan ABD, elinde bulundurduğu hakimiyeti çıkarlarını koruyacak kurumlara devretmiştir ki bunlardan en başta geleni de Saray'dır. 1952'de iktidara gelen Papagos 1955'te ölünce Kral bu görevi yine sağ kanattan olan Konstantinos Karamanlis'e vermiştir (Thermos, 1974, s. 207).

İktidarın belirlenmesinde sadece ABD ve Monarşi değil ordu da belirleyici bir rol oynuyordu. ABD etkisinin azaldığı 1950'lerin sonlarından itibaren Sol'un önü açılmış; 1958 yılındaki seçimlerde Birleşik Demokratik Sol (EDA) mecliste %25'lik bir sandalyeye sahip olmuştur. Solun güçlenmesiyle 1961'de seçimi kaybedeceğini anlayan sağcı Karamanlis hükümeti orduyu seferber ederek seçimleri kazanmayı başarmıştır. 1963'te EDA'nın ikinci başkanı olan Georgios Lambrakis'in aşırı sağ ve bazı yüksek rütbeli askerlerle bağlantısının çıkması da yine ordunun siyasetteki etkisine kanıttır (Clogg, 1997, s. 191). Nitekim Yunan demokrasinin sivilleşemediği ve ordunun yönetime etkisi en açık haliyle 1967 Albaylar Cuntası ile kendini gösterecek, 1974'e kadar otoriter bir yönetim etkisini gösterecektir. 1967'de mecliste en fazla üyeye sahip Papandreou'ya hükümeti kurma yetkisi vermeyen Kral'ın darbeye giden yolu kendisinin planladığı iddiaları da Yunan demokrasinin durumunu ortaya koymaktadır.

Temel hak ve özgürlüklerin anayasal güvence altına alınması açısından bakıldığında; 1952 Anayasası'yla konuşma ve basın özgürlüğü, hukuk önünde eşitlik, toplantı ve gösteri özgürlüğü gibi liberal haklar tanımlanmış, güvence altına alınmıştı. Bu hakların kısıtlanması konusunda 1967'ye kadar herhangi olumsuz bir gelişme söz konusu olmadı. Ancak 1967 darbesiyle beraber bu hakların çoğu kısıtlanmış, topluca yargılamalar, fiziksel işkence ve ölüm cezası yasal hale gelmiştir (Papandreou, 1988, s. 43). Cunta yönetimi parti liderlerinin tutuklu olduğu, derneklerin ve partilerin kapatıldığı, basının denetim altına alındığı ve sıkıyönetimin ilan edildiği bir ortamda hazırladığı antidemokratik anayasayı oylatarak %92'lik bir oyla kabul ettirmiştir (Koliopoulos ve Veremis: 2010, s. 144). Bu açıdan bir karşılaştırma yapılacak olursa Türkiye 1960 darbesi sonrası öncekine göre daha liberal bir anayasaya kavuşurken; Yunanistan 1967 darbesi sonrası daha otoriter ve anti-liberal bir anayasaya kavuşmuştur.

Son olarak demokrasiye bağlı uzlaşma kültürünün toplumda benimsenmesi, dış politikada halkın etkililiği ve dış politik kararlar da egemenlik vurgusu açısından bakıldığında; daha önce de bahsedildiği gibi Soğuk Savaş'ın ikinci aşaması yani yumuşama dönemine kadar Yunanistan dış politikası ABD güdümündedir ve dış politik kararların çoğunda etkilidir. 1958-59'da Türkiye-Yunanistan arasında Kıbrıs'a dair imzalanan Zürih ve Londra anlaşmalarında da Amerikan baskısı çok etkili oldu ki bu durum 1961 seçimlerinden önce de Papandreou tarafından eleştirilmiş ve seçim malzemesi olarak kullanılmıştır (Fırat, 1997, s. 717-718).

Bütün bu açıklamalardan sonra Türkiye ile genel bir karşılaştırma yapıldığında Yunanistan'ın Batı ve Batılı değerlere daha uyumlu olduğu ve 1950-1974 arasında Türkiye'ye oranla daha istikrarlı bir dönem geçirdiği açıktır. Ancak DBT teorisyenleri bir ülkenin liberal olarak tanımlanabilmesi için daha önce bahsettiğimiz kıstasları belirleyip; Yunanistan ve Türkiye örneğinde de olduğu gibi kıstaslara uymayan ülkeleri de liberal sayarak çelişkili bir durum yaratmışlardır.

Sonuç

DBT teorisyenleri ve özellikle Doyle, rejimleri liberal-demokratik olarak tanımlamada Kant'tan devraldıkları dört kuruma başvururlar. Bunlar; Piyasa ekonomisi ve özel mülkiyetin olması, devletin özellikle dış politikada egemen politikalar geliştirebilmesi, vatandaşların temel hak ve hürriyetlerinin anayasal güvence altında olması ve halkın temsil ile yönetimde yer aldığı cumhuriyetçi bir siyasal sisteme sahip olmasıdır.

Bu dört kuruma göre belirledikleri demokratik-liberal rejimlerin birbirleriyle savaşmayacaklarını ileri sürseler de bu savın evrensel bir kural olamayacağı özellikle realistler tarafından bazı savaşlar ve olaylar üzerinden gösterilmeye çalışılmıştır. Devletlerin savaşa ya da savaşmama kararlarını sahip oldukları rejimin türüne göre değil; çıkarlarına ve stratejik hedeflerine bakarak verdiklerini ileri sürmüşlerdir.

Bu bakımdan Türkiye-Yunanistan arasındaki Kıbrıs anlaşmazlığı üzerinden de teori sorgulandığında; Türkiye ve Yunanistan'ın 1954-1955; 1963-1964; 1967 yıllarında savaşın eşiğine gelerek savaşmamaları liberal demokratik olmalarına ya da 1974 yılında savaşmaları onların bu dönemde liberal-demokratik olmamalarına

bağlanamaz. Doyle'un, savaşılmayıp sadece anlaşmazlığa düşülen yıllarda her iki ülkeyi liberal-demokratik; savaştıkları 1974 yılında onları antidemokratik olarak tanımlaması; çelişki ve tutarsızlık içeren bir yaklaşımdır. Zira DBT teorisyenlerinin bir ülkeyi liberal-demokratik olarak tanımlamak için başvurdukları dört kuruma göre her iki ülke analiz edildiğinde tanımlamanın eksikliği ortaya çıkmaktadır. Ne Türkiye ne de Yunanistan 1974 yılından önceki dönemde, demokrasi ve liberallik konusunda 1974 yılından çok farklı değillerdi. İki ülkenin savaşıp savaşmamaları onların rejimlerinde değil; Soğuk Savaş yıllarının dinamiklerinde, her iki ülkenin dış politik alandaki konumlarında, stratejik hedef ve çıkarlarında aranmalıdır. Elbette ki ülkelerin dış politikada verdikleri kararlar iç dinamiklerinden tamamen kopuk değildir; ancak savaş gibi bütün ülkeyi ilgilendiren bir kararın tamamen rejim türüne bağlanması ülkelerin dış politikalarının doğru bir şekilde anlaşılmasına engel teşkil etmektedir.

DBT'nin eleştirilmesi sadece Türkiye ve Yunanistan demokrasileri üzerinden değil bizzat liberallerin demokratik yönetimlerin nasıl olacağı, hangi yönetimlerin demokratik sayılıp sayılmayacağı üzerine yaptıkları tartışma ve uzlaşmazlık üzerinden de yapılabilir. Nitekim liberaller bazı temel değerler üzerinde birleşseler de demokratik bir yönetimin nasıl olacağı konusunda anlaşamamaktadırlar. Liberal demokratlar liberal demokrasi modelini tek ve vazgeçilmez bir yönetim modeli olarak sunup diğer demokratik yönetimleri sahte demokratik modeller olarak görürlerken, diğer bazı liberal çevreler liberal demokrasiyi demokratik olmayan siyasal modelleri maskeleyen yanılsamalar olarak görürler. Bu şekilde ortak bir kanının olmadığı konuda ülkeleri bazı kıstaslara göre demokratik ya da demokratik olmayan şeklinde kategorize edip birbirleri ile savaşmayacakları yönünde bir teori oluşturmak hatalı bir yaklaşım olarak ortaya çıkmaktadır.

Kaynakça

- Ağaoğulları, M. A. (Ed.). (2018). *Sokrates'ten jakobenlere batı'da siyasal düşünceler*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ahmad, F. (2015). *Demokrasi sürecinde Türkiye 1945-1980* (A. Fethi, Çev.). İstanbul: Hil Yayıncılık.
- Ahmad, F. (2019). *Bir kimlik peşinde Türkiye* (S. C. Karadeli, Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Akşin, S. (2015). *Kısa 20. yüzyıl tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Balcı, A. (2017). *Türkiye dış politikası ilkeler, aktörler ve uygulamalar*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Berktaş, F. (2009). *Liberalizm*, H. Birsen Örs (der.), Modern siyasal ideolojiler içinde (s. 49-114). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Brzezinski, Z. (2017). *Büyük satranç tahtası* (Y. Türedi, Çev.). İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Clogg, R. (1997). *Modern Yunanistan tarihi* (D. Şendil, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Doyle, M. (2017). *Liberalizm ve dünya siyaseti*. E. Diri (Ed.), Uluslararası ilişkilerde temel metinler kitabı içinde (s. 371-396). İstanbul: Der Yayınları.
- Doyle, M. W. (1983a). *Kant, liberal legacies and foreign affairs*. *Philosophy and Public Affairs*, 12(3), 205-235. <https://www.jstor.org/stable/2265298>.
- Erdoğan, M. (2017). *Anayasal demokrasi*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ersoy, E. (2017). *Realizm*. R. Gözen (Ed.), Uluslararası ilişkiler teorileri kitabı içinde (s. 159-187). İstanbul: İletişim Yayınları.

- Eyerman, J. ve Hart, R. A. (1996). An empirical test of the audience cost proposition: democracy speaks louder than words. *Journal of Conflict Resolution*, 40(4), 597–616. <https://doi.org/10.1177/0022002796040004004>
- Fearon, J. D. (1994). Domestic political audiences and the escalation of international disputes. *American Political Science Review*, 88(3), 577–592. <https://doi.org/10.2307/2944796>
- Fırat, M. (1997). *1960-1971 Arası Türk dış politikası ve Kıbrıs sorunu*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Galtung, J. (1969). Violence, peace and peace research. *Journal of Peace Research*, 6(39), 167-192. 81-117. <https://doi.org/10.1177/002234336900600301>
- Gaubatz, K. T. (1996). Democratic states and commitment in international relations. *International Organization*, 50(1), 109–139. <https://doi.org/10.1017/S0020818300001685>
- Gleditsch, N. P., Nordkvelle, J. Ve Strand, H. (2014). Peace research – just the study of war?. *Journal of Peace Research*, 51(2), 145-158. <https://doi.org/10.1177/0022343313514074>
- Heywood, A. (2011). *Siyasetin temel kavramları*, (H. Özler, çev.), Ankara: Adres Yayınları.
- Hinsley, F. H. (1987). *Peace and war in modern time*. R. Vayrynen (Ed.). The quest for peace kitabı içinde (s. 63-79). Londra: Sage Publications.
- Kant, İ. (1983). *Perpetual peace and other essays*. Indianapolis: Hackett Publishing Company.
- Kapani, M. (2015), *Politika bilimine giriş*, Ankara: BB101 Yayınları.
- Kim, K. J. ve Patrick, J. (2010). *Learning from the great war? The Origin of Democratic Peace*. *Defence and Peace Economics*, 21(5-6), 487-505. <https://doi.org/10.1080/10242694.2010.513493>
- Koliopoulos, J. S. ve Veremis, T. M. (2010). *Modern greece: a history since 1821*, Wiley: Blackwell.
- Kousoulas, D. G. (1967). Greek politics. *Balkan Studies*, 8(2), 407-420.
- Layne, C. (1994). *Kant or cant: The myth of the democratic peace*. *International Security*, 19(2), 5-49. Erişim adresi: <https://www.jstor.org/stable/2539195>
- Maoz, Z. ve Russett, B. M. (1993). Normative and structural causes of democratic peace, 1946–1986. *American Political Science Review*, 87(3), 624–638. <https://doi.org/10.2307/2938740>
- Mearsheimer, J. J. (1990). Back to the future: Instability in europe after the cold war, *International Security*, 15(1), 5-56. <https://www.jstor.org/stable/2538981>
- Mitchell, S. M. (2002). *A kantian system? Democracy and third-party conflict resolution*. *American Journal of Political Science*, 46(4), 749–759. Erişim adresi: <https://www.jstor.org/stable/3088431>
- Nye, J. S. ve Welch, D. A. (2017). *Küresel çatışmayı ve işbirliğini anlamak* (R. Akman, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Oran, B. (2012). *Batı bloku ekseninde türkiye* 1. B. Oran (Ed.), Türk dış politikası Cilt 1 kitabı içinde (s. 479-498). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Patsiaouras, K. (2009). *Democratic peace theory and greek-turkish relations in the context of the european union*. Monterey: Dudley Knox Library.
- Raymond, G. A. (1994). Democracies, disputes, and 3rd-party intermediaries. *Journal of Conflict Resolution*, 38(1), 24–42. <https://doi.org/10.1177/0022002794038001002>

- Sander, O. (2019). *Siyasi tarih*. İstanbul: İmge Kitabevi.
- Sartori, G. (1996), *Demokrasi teorisine geri dönüş*, (Tunçer Kara-Mustafaoğlu ve Mehmet Turhan, Çev.), Ankara: Yetkin Yayınları.
- Tanör, B. (2018). Osmanlı türk anayasal gelişmeleri. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Thermos, E. (1974). Conflict and prospects in greek politics. *East European Quarterly*, 8(2). 21-203.
- Viotti, P. R. ve Kauppi, M. V. (2017). *Uluslararası ilişkiler ve dünya siyaseti* (A. Ö. Erozan, Çev.). Ankara: Nobel Yayınları.
- Yayla, A. (2002). Siyaset teorisine giriş, Ankara: Liberte Yayınları.
- Zürcher, E. J. (2015). *Modernleşen türkiye'nin tarihi*. (Y. Saner, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Extended Abstract

Purpose

This study aims to examine the Democratic Theory of Peace. If the thesis is true that democratic states do not fight each other, why did Turkey and Greece fight each other in 1974? This study was created based on this question. Can Turkey and Greece be considered liberal democratic countries according to Michael Doyle's criteria? The questions were asked whether the war decisions of the countries could completely be attributed to the types of their regime. The article was written in view of the lack of literature to question democratic peace theory. The purpose of this study is, therefore, to fill this lack of literature.

Design and Methodology

The study is a conceptual research article. In the article, the historical-descriptive method was used and the written literature was scanned in line with this method. The Cyprus operation was chosen as a suitable example for the criticism of democratic peace theory. Since the aim is not to describe the Cyprus operation, the Cyprus operation was not discussed in depth, but was examined in a way that is suitable for criticism of the Democratic Peace Theory. The purpose of criticism was compared to Greece and Turkey as democratic and anti-democratic period in which they are displayed to perform. This comparison was not made between the two countries as to which country is more democratic. Each country was compared temporally between 1950 and 1974, taking into account the periodization of Michael Doyle. So, "what is the difference between Doyle's democratic Turkey with the period defined as a period he describes as anti-democratic?" A comparison was made to answer the question. This method is also valid for Greece. In the study, firstly, the intellectual background of the democratic peace theory was given and liberal democracy was discussed. Secondly; Democratic peace theory was discussed conceptually, and Michael Doyle's theses were emphasized. Thirdly; The political regimes of Turkey and Greece were analyzed according to Doyle's criteria on the Cyprus issue. This analysis was carried out by giving examples of some events from the political histories of the two countries.

Findings

In this study, the following findings were reached;

- States do not make decisions whether to fight or not based solely on the type of regime they have but also they consider their interests and strategic objectives.
- Doyle defines both countries as liberal-democratic in years when there was no war but and describe them as anti-democratic in 1974 when they fought. It is an approach that includes contradiction and inconsistency. Because when both countries are analyzed according to the four institutions that DBT theorists use to define a country as liberal-democratic, the deficiency of the definition emerges. Neither Turkey nor Greece was very different from each other in terms of democracy and liberalism in 1974. Whether the two countries fight or not is not only related to their regimes. It should also be taken into consideration the dynamics of the Cold War years, foreign policy positions, strategic goals and interests of both countries. Of course, the decisions made by countries in foreign policy are not completely detached from their internal dynamics; however, the fact that a decision that concerns the whole country, such as war, is completely based on the type of regime constitutes an obstacle to a correct understanding of the foreign policies of the countries.
- The consistency of the DBT can also be criticized over disagreements over the theory of liberal democracy. While even liberal democrats disagree about what a democratic country should have, it is not consistent to approach that democratic countries will not fight each other.

Research Limitations

Considering the limitations of the study; for the purpose of the article, other problems between the two countries were not addressed, and the democratic peace theory was tried to be questioned only over the Cyprus problem. The Cyprus issue was handled only through the developments between 1950-1974. Since the aim is not to examine the Cyprus problem or to deal with democracy in a conceptual way, these were not dealt with in detail either.

Implications

Looking at the conflicts between A-B in the light of Doyle's periodization, relations started to deteriorate after the 1950s due to the Cyprus Problem. While the years of 1954-1955, 1964 and 1967 were the years when the tension increased and even the brink of war was returned, in 1974 there was a war itself. When Doyle's periodization and the Cyprus issue are analyzed in relation to the way it is put forward in theory, it is seen that there is no inconsistency between theory and practice. In other words, while the issue was resolved by consensus in the periods, he defined the countries as liberal-democratic; In the period when it was not liberal-democratic, war was resorted to in solving the issue. In theory, considering the criteria used for the countries to be regarded as liberal-democratic, the situations of both countries between 1950 and 1974 were analyzed and it was concluded that there was no big difference in terms of being liberal-democratic between the period when they resolved the issue by consensus and the period they fought. After proving that there is no difference in terms of being liberal-democratic, it was tried to be shown that connecting the periods of peace or war between the two countries to their regime is not a correct approach in terms of foreign policy analysis.

Originality/Value

In Turkey, there is a huge lack of literature on studying and criticizing events in international politics in the context of theories of international relations discipline. The original value of the study is the criticism of the theory of democratic peace through a historical sample and thus the elimination of the lack of literature.

Araştırmacı Katkısı: İsmail Hakkı Elçi (%100).